

Założenia do opracowania planów ochrony Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 „Ostoja Wigierska”

I. Opis Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 „Ostoja Wigierska”

Wigierski Park Narodowy (WPN) został utworzony w 1989 roku. Głównym celem utworzenia Wigierskiego Parku Narodowego była ochrona unikatowych wartości północnego krańca Puszczy Augustowskiej, obejmującego zespoły jezior wraz z otaczającymi je krajobrazami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym. Obszary te zachowały wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, mimo przekształceń, które miały miejsce w czasie poprzedzającym objęcie ochroną tego terenu.

WPN położony jest w makroregionie geograficznym Pojezierza Litewskiego, w trzech mezoregionach: Pojezierza Zachodniosuwalskiego, Pojezierza Wschodniosuwalskiego i Równiny Augustowskiej. Niezwykle bogactwo ekosystemów wodnych jest tym, co przyrodę Wigierskiego Parku Narodowego najbardziej odróżnia spośród innych polskich parków. WPN obejmuje największe na Suwalszczyźnie jezioro Wigry z terenami je otaczającymi. Wigry, wraz z leżącymi w ich sąsiedztwie mniejszymi jeziorami, których łącznie na terenie Parku jest 42, tworzy szczególnie cenny zespół ekosystemów wodnych. Poszczególne jeziora są bardzo różnorodne, co wynika z różnic powierzchni, głębokości, ukształtowania dna oraz składu chemicznego i fizycznych właściwości wód. Jest wśród nich 20 niewielkich śródleśnych jezierek dystroficznych, zwanych na Suwalszczyźnie sucharami. W granicach Parku znalazły się także odznaczające się wysoką wartością przyrodniczą i krajobrazową fragmenty dolin rzek: przepływającej przez Wigry Czarnej Hańczy, Kamionki, Wiatrołuży i Maniówki.

W otoczeniu Wigier dominują lasy stanowiące północno-zachodni kraniec Puszczy Augustowskiej. Wśród lasów, w dolinach rzecznych i w otoczeniu jezior znajdują się liczne torfowiska. W granicach Parku znalazło się też kilkanaście wsi: Stary Folwark, Cimochowizna, Leszczewo, Leszczewek, Tartak, Magdalenowo, Wigry, Czerwony Folwark, Rosochaty Róg, Maćkowa Ruda, Wysoki Most, Czerwony Krzyż, Zakąty, Krusznik i Bryzgiel. Ponadto w granicach Parku znalazły się części miejscowości Krzywe i Gawrych Ruda.

Położenie geograficzne, charakter krajobrazu i surowy klimat, sprawiły, że szata roślinna Wigierskiego Parku Narodowego, z mozaiką ekosystemów wodnych, leśnych i bagiennych, jest bardzo interesująca. Charakterystyczny rys nadaje jej obecność rzadkich w kraju borealnych (północnych) i subborealnych zbiorowisk roślinnych i gatunków, które najczęściej spotykane są na siedliskach podmokłych. Wśród zbiorowisk leśnych dominują bory mieszane i grądy, ale największą wartość przyrodniczą mają rzadziej spotykane wilgotne zbiorowiska borealnej świerczyny na torfie, świerkowo-dębowego boru mieszanego, subborealnej brzeziny bagiennnej, boru bagiennego oraz zespół zarośli wierzbowo-brzozowych, z udziałem wierzby rokity i rzadkiej, reliktywnej brzozy niskiej. Dużą różnorodnością odznaczają się zbiorowiska roślinności wodnej, szuwarowej, torfowiskowej i łąkowej.

Do szczególnie cennych gatunków roślin występujących w Parku należą: brzoza niska, skalnica torfowiskowa, fiołek torfowy, wielosił błękitny, gnidosz królewski, rosiczka długolistna, grzybień północny, sasanka otwarta, pełnik europejski, goździk pyszny, kosatka kielichowa, obuwik pospolity, kukuczka kapturkowata, lipiennik Loesela, wyblin jednolistny, wątlík błotny i wełnianeczka alpejska.

W bogatej faunie Parku jest wiele rzadkich gatunków związanych z wodami i mokradłami. Należą do nich m.in.:

- o ryby – sieja, sielawa, troć jeziorowa, sum i pstrąg potokowy;
- o ptaki wodno-błotne – hełmiatka, rożeniec, szlachar, bąk, kulik wielki, dubelt, zielonka, podróżniczek, wodniczka i wąsatka;
- o ssaki – wydra i występujący wyjątkowo licznie bóbr, będący symbolem parku.

Lasy otaczające Wigry, będące częścią Puszczy Augustowskiej, są wielką ostoją zwierzyny. Występują tu rzadkie w innych częściach kraju duże ssaki: wilk, ryś, łoś oraz będący wielką rzadkością faunistyczną w Polsce zając bielak. W Parku gnieździ się także wiele rzadkich gatunków ptaków, jak:

- o drapieżniki – bielik, orlik krzykliwy, kania czarna, kania ruda i błotniak stawowy i łąkowy;
- o sowy – włochatka i sóweczka;
- o dzięcioły – białostrzygi i dzięcioł trójpalczasty.

Wyjątkowe walory przyrodnicze jeziora Wigry i jego okolic sprawiły, że teren Parku został objęty międzynarodowymi formami ochrony przyrody. W 1975 r. jezioro Wigry wpisano na listę najcenniejszych zbiorników wodnych na świecie, w ramach tzw. Projektu „Aqua”, zaś w 2002 r. Park został uznany za obszar „Ramsar”, czyli obszar wodno-błotny o znaczeniu międzynarodowym, chroniony na mocy międzynarodowej Konwencji Ramsarskiej.

Prawne podstawy ochrony przyrody Wigierskiego Parku Narodowego zostały wzmocnione w 2004 roku, dzięki włączeniu jego obszaru do europejskiej sieci Natura 2000 – terenów o najcenniejszych walorach przyrodniczych w skali całej Europy. O powstawaniu obszarów Natura 2000 decydują dwa unijne akty prawne:

- o Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. „ptasia”. Na jej podstawie tworzy się obszary specjalnej ochrony (OSO) ptaków;
- o Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. „siedliskowa”, która jest podstawą tworzenia specjalnych obszarów ochrony (SOO) siedlisk.

Wigierski Park Narodowy jest położony w granicach następujących obszarów Natura 2000:

- o obszaru specjalnej ochrony ptaków „Puszcza Augustowska” (kod PLB200002);
- o specjalnego obszaru ochrony siedlisk „Ostoja Wigierska” (kod PLH200004).

II. Ustalenie terenu objętego projektami planów ochrony

Planuje się wykonanie projektu planu ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 „Ostoja Wigierska”. Obie te formy ochrony przyrody nie posiadają planów ochrony.

Powierzchnia Wigierskiego Parku Narodowego wynosi 14987,9 ha (według stanu na 31.12.2009 r.). Obszar Natura 2000 „Ostoja Wigierska” obejmuje powierzchnię 16273,8 ha i w większości pokrywa się z terenem Wigierskiego Parku Narodowego. Poza granicami parku znajdują się następujące fragmenty Ostoi Wigierskiej:

- o niewielki teren we wsi Wiatrołuża I, położony na zachód od drogi Suwałki – Kaletnik;
- o obszar we wsi Piotrowa Dąbrowa przylegający do oddziałów 19 i 22;

- obszar we wsi Królówek na północno – wschodnim brzegu jeziora Pierty, obejmujący niewielki ciek wpadający do jeziora i jego otoczenie;
- jeziora Koleśne i Czarne, wraz z otaczającymi je terenami wsi Mała Huta i Krzywe;
- enklawa gruntów we wsi Krzywe, położona na północ od drogi Suwałki – Sejny;
- niewielki teren we wsi Sobolewo, przylegający do oddziału 72;
- obszar we wsi Sobolewo, położony na wschód od drogi Sobolewo – Gawarzec;
- rozległy obszar obejmujący rzekę Czarną Hańczę i jej dolinę na terenie wsi Mikołajewo, Burdyniszki, Nowa Żubrówka i Maćkowa Ruda;
- obszar we wsi Buda Ruska, ciągnący się pomiędzy rzeką Czarną Hańczę i drogą Maćkowa Ruda – Buda Ruska – Gremzdówka.

Zgodnie z art. 20 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody, plan ochrony dla parku narodowego w części pokrywającej się z obszarem Natura 2000 powinien uwzględniać zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000.

W związku z tym, że zakres planu ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego będzie inny niż dla Ostoi Wigierskiej w części wykraczającej poza park narodowy, konieczne jest opracowanie dwóch odrębnych projektów planów ochrony:

- planu ochrony Wigierskiego Parku Narodowego (14987,9 ha), który będzie uwzględniał zakres przewidziany dla parku narodowego oraz obszaru Natura 2000;
- planu ochrony specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 "Ostoja Wigierska", w części znajdującej się poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego (1285,9 ha) i zakresie przewidzianym dla obszarów Natura 2000.

Dla obszaru specjalnej ochrony ptaków „Puszcza Augustowska”, w części poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego i Ostoi Wigierskiej (118430,9 ha), będzie sporządzony plan zadań ochronnych, jako odrębne przedsięwzięcie.

Obszar objęty sporządzeniem planów ochrony przedstawia mapa poniżej.

III. Co podlega ochronie w parku narodowym i na obszarze Natura 2000

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody w parku narodowym ochronie podlegają wszystkie komponenty środowiska przyrodniczego. Są to elementy abiotyczne (budowa geologiczna, rzeźba, zasoby wodne, klimat, gleby), elementy biotyczne ekosystemów wodnych i lądowych (szata roślinna, flora i fauna), krajobraz w ujęciu kompleksowym i wartości kulturowe.

Natura 2000 nie jest obszarem chronionym w takim rozumieniu jak park narodowy. Nie wszystko podlega tu takiej samej ochronie. Natura 2000 jest obszarem ochrony konkretnych gatunków i siedlisk, wymienionych w załącznikach do unijnych dyrektyw ptasiej i siedliskowej. Te gatunki i siedliska nazywane są **przedmiotami ochrony**. Ochronie na obszarze Natura 2000 podlega także jego integralność – a więc zapewnienie funkcjonowania obszaru jako całości.

W obszarze powołanym na mocy dyrektywy ptasiej (obszary PLB) przedmiotami ochrony są:

- o ptaki z załącznika i dyrektywy ptasiej,
- o regularnie występujące ptaki migrujące nie wymienione w załączniku i tejże dyrektywy.

W obszarze powołanym na mocy dyrektywy siedliskowej (obszary PLH) podlegają ochronie:

- o siedliska przyrodnicze z załącznika i dyrektywy siedliskowej,
- o populacje gatunków roślin i zwierząt z załącznika II ww. dyrektywy oraz ich siedliska.

Gatunki i siedliska wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 zostały wymienione również w polskich aktach prawa. Są to:

- o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 08.198.1226 z dnia 6 listopada 2008 r.);
- o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 10.77.510 z dnia 10 maja 2010 r.).

W obszarach Natura 2000 bierze się też pod uwagę inne gatunki roślin i zwierząt, stanowiące „typowe elementy siedliska”. Szczególnie są to gatunki chronione, rzadkie i/lub z czerwonych list gatunków ginących – jednak same w sobie nie są one przedmiotem ochrony w myśl dyrektywy siedliskowej. Korzystają natomiast z ochrony w trybie dyrektywy szkodowej oraz krajowego prawa ochrony przyrody.

Dla każdego obszaru Natura 2000 sporządza się Standardowy Formularz Danych (SDF - Standard Data Form), który stanowi podstawowe źródło informacji o przedmiotach ochrony. Nie należy jednak informacji zawartych w SDF-ach traktować w sposób bezkrytyczny. Jakość wielu Standardowych Formularzy Danych jest niska – powstawały one w różnych okresach, często bez możliwości weryfikacji danych naukowych o rzetelną inwentaryzację. Odnosi się to również do SDF-ów dotyczących obszarów „Puszcza Augustowska” i „Ostoja Wigierska”. Z chwilą uzyskania wiedzy naukowej o znalezieniu nowych gatunków lub siedlisk, które powinny być przedmiotami ochrony traktuje się w sposób następujący:

- w obszarze „ptasim” nowe gatunki ptaków korzystają z ochrony w trybie art. 4.4 dyrektywy ptasiej;
- w obszarze siedliskowym nowe gatunki lub siedliska korzystają z „tymczasowej ochrony”. Oznacza to w praktyce, że nie mogą być **zniszczone lub uszczuplone i muszą być** przedmiotem oceny analogicznej do oceny gatunków i siedlisk uznanych wcześniej za przedmioty ochrony.

Informacje zawarte w SDF-ach mogą i powinny być przedmiotem aktualizacji w wyniku opracowywania planu ochrony. Aktualizacje mogą wynikać z bardziej precyzyjnego lub bardziej aktualnego rozpoznania, albo z naturalnych zmian nie spowodowanych niewłaściwym zarządzaniem obszarem. Zawsze wymagają precyzyjnego uzasadnienia naukowego. Nie można jednak usunąć z SDF-u gatunku lub siedliska, który wyginął wskutek złego zarządzania obszarem. Taki gatunek lub siedlisko należy w danych obszarze przywrócić.

Listy przedmiotów ochrony zidentyfikowanych dla Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 znajdują się w oddzielnym pliku POWPN – [przedmioty ochrony](#).

IV. Uwarunkowania i zasady realizacji planów ochrony

A. Podstawy prawne

Prawne podstawy realizacji planów ochrony dla parku narodowego zawierają następujące akty prawa:

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.09.151.1220 z dnia 16 września 2009 r. tekst jednolity); Art. 18, 19, 20, 21, 29, 30.
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz.U.05.94.794 z dnia 30 maja 2005 r.).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z dnia 20 kwietnia 2010 r.).
4. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 08.199.1227 z dnia 7 listopada 2008 r.).

B. Czym jest plan ochrony dla parku narodowego i obszaru Natura 2000

Plan ochrony jest to długookresowy program ochrony, określa reguły i zasady postępowania na 20 lat. Jest instrumentem planistycznym, którego opracowanie (mimo że jest obowiązkiem wynikającym z ustawy o ochronie przyrody) nie jest celem samym w sobie, ale ma być narzędziem do skutecznej ochrony obszaru.

Celem planu ochrony Wigierskiego Parku Narodowego jest sformułowanie koncepcji ochrony i kształtowania obszaru parku, oraz zasad racjonalnego użytkowania dla poszczególnych komponentów środowiska, zespołów ekosystemów i całokształtu ich krajobrazowego układu.

Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego powinien uwzględniać zakres planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Powinien zatem być uzupełniony przede wszystkim o:

- o zestandaryzowaną ocenę stanu ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony;
- o określenie „docelowej wizji” stanu przedmiotów ochrony – zakładającej, że wszystkie znajdują się we właściwym stanie ochrony. Wizja ta powinna być skonkretyzowana w formie parametrów i wskaźników stanu ochrony.

Bardziej szczegółowe informacje dotyczące zawartości, trybu sporządzania i zakresu prac koniecznych dla sporządzenia projektów planu ochrony dla parku narodowego i obszaru Natura 2000 zostały przedstawione w odrębnym pliku POWPN - [zakres](#).

C. Proces sporządzania planów ochrony

Ochrona parku narodowego i obszaru Natura 2000 będzie sensowna tylko wtedy, jeżeli będzie oparta na aktualnej i dobrej wiedzy naukowej. Dlatego plan ochrony jest sporządzany na podstawie uprzedniej inwentaryzacji i badań. Konieczny jest też udział odpowiednich ekspertów i naukowy sposób wnioskowania. Służy temu logiczny schemat procesu i jego oparcie na kryteriach i wskaźnikach stanu ochrony.

Dobrze zorganizowany proces sporządzania planu ochrony powinien realizować następujące zadania:

1. Zebranie pełnej aktualnie dostępnej wiedzy o obszarze, w tym szczególnie połączenie posiadanej przez różne podmioty wiedzy o różnych aspektach obszaru i przedmiotów ochrony.
2. Identyfikacja „środowiska społecznego i gospodarczego”, w którym dokonywana będzie ochrona obszarów – w tym identyfikacja osób i podmiotów, których zaangażowanie jest potrzebne dla skutecznej ochrony obszaru, oraz osób i podmiotów na które ochrona obszaru może mieć wpływ.
3. Uzyskanie „wspólnego zrozumienia” obszaru przez zaangażowane osoby i podmioty. Uzyskanie powszechnej świadomości, dlaczego dany obszar ma znaczenie dla całej Europy, jakie elementy przyrody i jakie ich cechy o tym decydują.
4. Wykonanie inwentaryzacji zasobów przyrodniczych, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w tym wykonanie badań i ekspertyz niezbędnych do uzyskania wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.
5. Zestandaryzowana ocena stanu ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony, uzyskana za pomocą „metodyki monitoringowej”, tj. w formie kompatybilnej z danymi monitoringu krajowych zasobów siedlisk przyrodniczych i gatunków Natura 2000. Z oceny tej wynika, jakie wskaźniki decydują o ewentualnym niewłaściwym stanie ochrony przedmiotów ochrony i wymagają poprawy.
6. Charakterystyka i ocena uwarunkowań społecznych i gospodarczych ochrony obszaru.
7. Analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony.
8. Opracowanie koncepcji ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, w tym ustalenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony. Określenie i wspólne zrozumienie „docelowej wizji” stanu obszaru – zakładającej, że wszystkie przedmioty ochrony znajdują się we właściwym stanie ochrony. Wizja ta powinna być skonkretyzowana w formie parametrów i wskaźników stanu ochrony. Należy zaakceptować fakt, że wizja ta jest określona tak

- dobrze, jak to jest możliwe w momencie sporządzania planu ochrony, ale w przyszłości może ewoluować i być uszczegóławiana, w miarę postępu wiedzy o obszarze.
9. Umożliwienie zaangażowania różnych podmiotów i osób w realizację wspólnego celu, jakim jest ochrona obszaru.
  10. Rozwiązanie, na ile to możliwe, konfliktów interesów pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze a potrzebami ochrony obszaru (wiele konfliktów, choć oczywiście nie wszystkie, ma charakter pozorny i dla ich rozwiązania wystarczy uszczegółowienie i skonkretyzowanie stanowisk stron).
  11. Ustalenie wspólnie akceptowanego planu działań ochronnych:
    - logicznie wynikających z potrzeb ochrony obszaru i realizujących te potrzeby,
    - tworzących istotny postęp w ochronie obszaru,
    - możliwych do wykonania w czasie, na jaki jest ustanawiany plan ochrony,
    - weryfikowalnych i weryfikowanych przez monitoring.
 Z planu działań powinno wynikać, jakie zasoby ludzkie, finansowe i techniczne będą potrzebne do jego realizacji.
  12. Wspomaganie komunikacji między poszczególnymi podmiotami zaangażowanymi w obszarze – ustalenie „wspólnego punktu odniesienia”.

Realizacji tych celów służy nie tylko formalny dokument planu ochrony – ustanawiany rozporządzeniem Ministra Środowiska, ale również sam proces sporządzania planu i zestawiana podczas tego procesu dokumentacja.

Plan ochrony powinien osobom i podmiotom działającym w obszarze dawać większą przewidywalność i pewność, jak wymogi ochrony obszaru wpłyną na ich działalność.

D. Etapy prac nad planami ochrony

Prace nad planami ochrony będą realizowane w ramach projektu nr POIS.05.03.00-00-275/10 „Plan ochrony Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w ramach działania 5.3 priorytetu V. Tabela poniżej przedstawia etapy i terminy tych prac.

Lp.	Działania	Okres realizacji (kwartał, rok)
A	Prace wstępne: I. Przystąpienie do sporządzenia projektu planu. II. Sformułowanie założeń do projektu planu ochrony. III. Identyfikacja zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar. IV. Podanie do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu ochrony.	I/2011

B	Wykonanie prac na potrzeby sporządzenia projektu planu.	
	I. Opisanie granic obszaru w formie wektorowej warstwy informacyjnej w układzie współrzędnych, o którym mowa w § 3 pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 sierpnia 2000 r. w sprawie państwowego systemu odniesień przestrzennych (Dz. U. Nr 70, poz. 821).	I/2011
	II. Wykonanie zestawienia materiałów niepublikowanych i opracowań publikowanych przydatnych do sporządzenia planu ochrony – opracowanie bibliografii obszaru.	II/2011
	III. Wyszczególnienie gruntów w granicach obszaru Ostoja Wigierska w części poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego na podstawie danych z ewidencji gruntów i budynków, według numerów działek ewidencyjnych, z podaniem rodzaju użytków gruntowych oraz ze wskazaniem gruntów Skarbu Państwa oraz gruntów będących w trwałym zarządzie parku narodowego. IV. Wyszczególnienie wód, z podaniem ich właścicieli i zarządców, kategorii wód, przynależności do dorzecza i regionu wodnego oraz ustaleń planów gospodarowania wodami.	II/2011
	V. System informacji przestrzennej, mapy. 1. Opracowanie projektu systemu informacji przestrzennej. 2. Wykonanie ortofotomapy i numerycznego modelu terenu. 3. Wykonanie mapy numerycznej parku. 4. Wykonanie bazy danych opisowych i geometrycznych dotyczących istniejącej infrastruktury technicznej, turystycznej i edukacyjnej będącej w zarządzie parku i obcej. 5. Opracowania kartograficzne do fizjografii obszaru parku i otuliny: a. mapa użytkowania gruntów; b. wektorowe warstwy topografii terenu dla obszaru parku i otuliny.	II/2011 – II/2012
	VI. Stan posiadania. 1. Modernizacja operatu geodezyjnego ewidencji gruntów obrębu Czerwony Krzyż. 2. Przygotowanie dokumentacji i dokonanie wpisów w Księgach Wieczystych gruntów Skarbu Państwa w zarządzie Wigierskiego Parku Narodowego, które nie posiadają założonych ksiąg.	II/2011 – IV/2011
	VII. Wykonanie baz danych opisowych i geometrycznych zawartych w starym Operacie glebowo-siedliskowym, zaktualizowanych i uzupełnionych oraz zawartych w starych operatach ochrony: walorów i zasobów przyrody nieożywionej i gleb, zasobów i walorów krajobrazowych i wartości kulturowych.	II/2011 – IV/2011
	VIII. Wykonanie operatów ochrony: ekosystemów leśnych; lądowych ekosystemów nieleśnych, torfowiskowych i bagiennych; zasobów i ekosystemów wodnych, roślin, grzybów i zwierząt	II/2011 – I/2013

	<p>IX. Wykonanie opracowań analitycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagrożenia, uwarunkowania społeczne i gospodarcze oraz analiza skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony 2. Koncepcja ochrony zasobów, tworów i składników przyrody oraz wartości kulturowych, a także eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń (w tym ustalenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru, zachowania integralności obszaru oraz spójności sieci Natura 2000. 3. Zadania ochronne oraz ocena przewidywanych skutków ich realizacji. W tym: <ul style="list-style-type: none"> – ustalenie działań ochronnych zapewniających utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony, likwidację, ograniczenie zidentyfikowanych zagrożeń lub zapobieżenie im, oraz zachowanie lub poprawienie integralności obszaru i roli, jaką dany obszar pełni dla spójności sieci Natura 2000; – zaplanowanie zasad monitoringu skuteczności ochrony; – ustalenie sposobów monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony przez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych; – oszacowanie kosztów realizacji planu ochrony. 	I/2012 – II/2013
	<p>X. Wykonanie opracowania: Zagospodarowanie przestrzenne Wigierskiego Parku Narodowego i jego otuliny, składającego się z części:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Charakterystyka i ocena stanu zagospodarowania przestrzennego. 2. Ustalenia i wskazania do zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego 	III/2012 – II/2013
	XI. Sporządzenie dokumentacji projektu planu ochrony	II/2013 – III/2013
C	<p>Sporządzenie (sformułowanie) projektów rozporządzeń ustanawiających:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Plan ochrony Wigierskiego Parku Narodowego. 2. Plan ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska w części poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego 	II/2013 – III/2013
D	Przeprowadzenie konsultacji, uzyskanie opinii i dokonanie uzgodnień projektów planów.	I/2011 – I/2014
E	<p>Opracowanie i wydanie publikacji:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Siedliska i gatunki objęte siecią Natura 2000 na obszarze Wigierskiego Parku Narodowego – praktyczny przewodnik. 2. Popularny plan ochrony Wigierskiego Parku Narodowego” 	I/2014 – II/2014
F	Organizacja seminarium o roboczym tytule „Problemy ochrony Wigierskiego Parku Narodowego”	II/2014

E. Udział społeczeństwa w opracowywaniu planów ochrony

Udział społeczeństwa w opracowywaniu planu ochrony musi być przeprowadzony na zasadach określonych w dziale III rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Trwała ochrona parku narodowego i obszaru Natura 2000 powinna opierać się na wspólnym zrozumieniu potrzeb i uwarunkowań ochrony przez ludzi z tym obszarem związanych. Dlatego w procesie sporządzania planu ochrony kluczowe jest zbudowanie takiego zrozumienia – służy temu transparentność i uspołecznienie procesu. Proces tworzenia planu ochrony będzie wymagał przedyskutowania i uzgodnienia wielu szczegółów z innymi podmiotami – takimi, których współdziałanie jest pożądane dla ochrony obszaru oraz takimi, na których interesy nasze działania mogą wywierać wpływ. W dyskusjach tych nie można jednak tracić z oczu celu, jakim jest skuteczna ochrona obszaru – celem procesu nie jest osiągnięcie consensusu rozumianego jako wartość sama w sobie, ale osiągnięcie zgody co do działań, jakie są niezbędne dla ochrony walorów obszaru i doprowadzenie do praktycznego wdrożenia tych działań w życie.

Warsztaty

Podstawową metodą zapewnienia możliwości udziału zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność na terenie parku i Ostoi Wigierskiej będzie organizacja cyklu warsztatów. W ramach przygotowania procesu planowania nastąpi identyfikacja potencjalnych interesariuszy. Liczymy, że każdy z podmiotów desygnuje do udziału w warsztatach konkretną osobę i będzie unikał jej zmieniania w toku procesu. Wytypowana osoba powinna być dobrym fachowcem w swojej dziedzinie.

W warsztatach będą również brali udział eksperci zatrudnieni przez Wigierski Park Narodowy, przygotowani do odpowiedzi na pytania dotyczące parku oraz Natury 2000 i do wyjaśniania wątpliwości. Żadne pytania uczestników nie powinny pozostać bez odpowiedzi. Wszelkie uwagi będą traktowane z szacunkiem, nawet jeżeli z przyczyn merytorycznych nie będzie można ich uwzględnić.

Przedstawiciele kluczowych grup interesu oraz eksperci przyrodniczy utworzą Zespół Lokalnej Współpracy, będący stałą grupą roboczą.

Uwaga!

W procesie planowania nie podlega dyskusji sam fakt istnienia parku narodowego i obszaru Natura 2000, ich przedmioty ochrony, granice obszarów ani konieczność ochrony, w tym konieczność osiągnięcia konkretnie zdefiniowanego „właściwego stanu ochrony” przedmiotów ochrony. Plan ochrony nie jest też sposobem na zwolnienie jakichkolwiek przedsięwzięć ani planów z obowiązujących procedur ocenowych. Proces sporządzania planu ochrony nie jest miejscem negocjacji dopuszczalności jakichkolwiek inwestycji mogących znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000.

Każdy etap tworzenia planu ochrony powinien być przedmiotem szerokiej dyskusji z udziałem zainteresowanych osób. Planuje się przeprowadzenie 5 spotkań-warsztatów w następujących terminach: II kwartał 2011, I kwartał 2012, IV kwartał 2012, II kwartał 2013, IV kwartał 2013.

Podczas pierwszych warsztatów dyskutowane będą między innymi następujące kwestie:

- a) wątpliwości i nieporozumienia związane z ideą sieci Natura 2000,
- b) cele sporządzenia planu ochrony,
- c) co jest „nienegocjowalne” a co będzie przedmiotem dyskusji,
- d) konkretne interesy i plany zaproszonych stron,
- e) wspólna „diagnoza obszaru” – ustalenie i zebranie, co wiadomo o obszarze, ustalenie jaka wiedza wymaga uzupełnienia.

W czasie kolejnych dwóch warsztatów rozpatrywane będą następujące problemy:

- a) wizja „optymalnego stanu obszaru”, ustalenie – uwzględniając ogólnopolskie wskaźniki, ale i lokalne uwarunkowania – jak należy rozumieć „właściwy stan ochrony”,
- b) ustalenie co z tej wizji jest osiągalne w okresie realizacji planu ochrony (20 lat) – ustalenie mierzalnych, lub przynajmniej weryfikowalnych, celów do osiągnięcia w tym zakresie,
- c) ustalenie jak najpełniejszej listy zagrożeń dla osiągnięcia tych celów.

Ostatnie dwa warsztaty poświęcone będą ustaleniu:

- a) działań, które należy przeprowadzić, aby osiągnąć założone cele ochrony (co należy zrobić, aby pomóc przedmiotom ochrony?);
- b) niezbędnego systemu i sposobów monitoringu (co należy zrobić aby móc zweryfikować rezultaty działań tych działań?);
- c) ostatecznych zapisów projektów planów ochrony.

Koszty organizacji warsztatów, obejmujące zapewnienie im miejsca, materiałów, kawy i herbaty, posiłku niezbędnego w programie warsztatów, kosztów ewentualnego wspólnego wyjazdu terenowego, są częścią kosztów sporządzenia projektu planów ochrony.

Panel internetowy

Wigierski Park Narodowy, w ramach swojej strony internetowej www.wigry.win.pl zorganizował panel internetowy, do którego będą wpisywane wyniki kolejnych etapów prac nad planem. Oprócz wpisania informacji tekstowej panel umożliwi umieszczanie załączników w formie plików komputerowych.

Panel internetowy umożliwi każdemu zainteresowanemu łatwe przesyłanie, za pomocą odpowiedniego formularza, komentarzy, uwag i wniosków do wpisanych informacji, w okresie 21 dni po zamieszczeniu informacji dotyczących określonego etapu prac. Nie wyklucza to możliwości przesłania, np. pocztą elektroniczną lub zwykłą, innych uwag i wniosków.

Wszystkie uwagi i wnioski, uzyskane za pomocą narzędzia internetowego lub przesłane w inny sposób, będą starannie rozważone. Uwzględni się je w zestawieniu uwag i wniosków, jakie jest sporządzane w ramach postępowania z udziałem społeczeństwa, opisując w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione.

Oprócz przedstawionych powyżej sposobów udziału w procesie planowania wszyscy zainteresowani będą mogli osobiście:

- 1) zapoznać się z niezbędną dokumentacją sprawy w siedzibie Wigierskiego Parku Narodowego, Krzywe 82, 16-400 Suwałki, pokój 15;
- 2) składać uwagi i wnioski do Wigierskiego Parku Narodowego w formie pisemnej, ustnie do protokołu lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania

ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, o którym mowa w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. Nr 130, poz. 1450, z późn. zm.).